

گزارش «وطن امروز» از اهمیت موقعیت جغرافیایی و نقشی که ایران می‌تواند در اتصال آسیای مرکزی به آب‌های آزاد ایفا کند

آسیا نیازمند ایران راه

مغفول نماند و سرانجام نتایج تلاش‌ها و اقدامات دولت رئیسی در این زمینه به ثمر نشست. با این تفاسیر، توسعه کریدورهای منطقه‌ای که در دستور کار اجلاس اکو قرار گرفت، یکی از مهم‌ترین محورهایی است که زمینه را برای تحقق اهداف اقتصادی تعریف شده کشورهای عضو فراهم خواهد کرد.

■ **گسترش دیپلماسی اقتصادی با توسعه کریدورها**
توسعه کریدورها افزون بر ارتقای جایگاه کشور از منظر اقتصادی، تجاری، سیاسی و نظامی، می‌تواند دیپلماسی حمل‌ونقلی و ترانزیتی شریان‌های حیاتی در کالبد اقتصاد هستند و توسعه اقتصادی با وجود این کریدورها همبستگی دارد. در دنیای مدرن، کریدورها و زیرساخت‌های حمل‌ونقل از جمله مهم‌ترین پیش‌نیازهای پیشرفت تلقی می‌شوند و در ایران نیز بر اهمیت توسعه این شریان‌ها تاکید فراوان شده است.

ایران از دیرباز، مسیر عبور و اتصال شرق و غرب جهان بوده و به همین دلیل، راه‌های فراوانی در کشور از سمت شرق به سمت غرب گسترده شده که از لحاظ تاریخی می‌توان به «جاده ابریشم» به عنوان یکی از مهم‌ترین مسیرهای بین‌المللی ایران اشاره کرد.

راهگذر راهگذر راهبردی و مهمی برای کشورهای در مسیر این کریدور یعنی روسیه، ایران، آذربایجان و هند و همچنین کشورهای حاشیه این راهگذر به شمار می‌رود، می‌تواند در بهره‌مندی کشورها از اثرات مثبت این کریدور نقش ایفا کند. تکمیل این کریدور و بهره‌مندی از آن در کنار درآمدهای مختلفی که در کشور وجود دارد، می‌تواند درآمد خوبی از حق ترانزیت را نصیب جمهوری اسلامی ایران کند.

■ **توسعه کریدورها افزون بر ارتقای جایگاه کشور از منظر اقتصادی، تجاری، سیاسی و نظامی، می‌تواند دیپلماسی اقتصادی ایران را نیز گسترش دهد، زیرا کریدورهای حمل‌ونقلی و ترانزیتی شریان‌های حیاتی کالبد اقتصاد هستند و توسعه اقتصادی با وجود این کریدورها همبستگی دارد.**
در دنیای مدرن، کریدورها و زیرساخت‌های حمل‌ونقل از جمله مهم‌ترین پیش‌نیازهای پیشرفت تلقی می‌شوند و در ایران نیز بر اهمیت توسعه این شریان‌ها تاکید فراوان شده است.

توسعه شبکه حمل‌ونقلی به شمار می‌رود. البته نبود خط ریلی در مسیر رشت - آستارا یکی از حلقه‌های مفقوده کریدور شمال - جنوب محسوب می‌شود که دولت سیزدهم در تلاش برای راهاندازی آن در قراردادهایی با روسیه است. در عین حال برای فعال‌سازی همه ظرفیت‌های کریدور شمال - جنوب، کشور نیازمند تقویت شبکه حمل‌ونقل در دریای خزر، از طریق ایجاد ارتباط بیشتر با بنادر روسیه و سایر کشورهای این حوزه است.

■ **کسب درآمد ۲۰ میلیارد دلاری با توسعه کریدورها**
کسب درآمد وزیر راه و شهرسازی از امضای تفاهمنامه دالان (کریدور) ازبکستان - ترکمنستان - ایران - ترکیه در دوازدهمین نشست وزرای حمل‌ونقل کشورهای اکو در تاشکند خبر داد. مهرداد بذریاش در صفحه شخصی خود در فضای مجازی نوشت: به لطف خدا در دوازدهمین نشست وزرای حمل‌ونقل اکو در تاشکند تفاهمنامه دالان (کریدور) ازبکستان - ترکمنستان - ایران - ترکیه را نهایی کرده و به امضا رساندیم. وی تاکید کرد: ایران‌راه دسترسی عملیاتی آسیای میانه به غرب و جنوب است. بذریاش که ریاست کمیسیون مشترک اقتصادی ایران با کشورهای ازبکستان، ترکمنستان و ترکیه را بر عهده دارد، ادامه داد: همچنین فرصت میزبانی برای اجلاس سال آینده را به دست آوردیم.

■ **تراز تجاری مثبت ۱.۶ میلیارد دلاری ایران**
در همین حال سخنگوی کمیسیون روابط بین‌الملل و توسعه تجارت خانه صمت، معدن و تجارت ایران از تجارت ۱۰ میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلاری ایران با اعضای اکو از ابتدای امسال تا پایان مهرماه خبر داد. سیدروح‌الله لطیفی همزمان با سفر رئیس‌جمهور به تاشکند و شرکت در اجلاس اکو اظهار داشت: در ۷ ماهه امسال ۱۴ میلیون و ۹۳۹ هزار و ۴۸۳ تن کالا به ارزش ۱۰ میلیارد و ۱۸۹ میلیون و ۹۲۳ هزار و ۱۳ دلار بین ایران و ۹ عضو سازمان اکو تبادل شد که این میزان با رشد ۱۸ درصدی در وزن و ۴.۵ درصدی در ارزش همراه بوده است.

وی افزود: صادرات ایران به اعضای اکو در این مدت ۱۲ میلیون و ۳۳۵ هزار و ۷۴۲ تن کالای غیرنفتی به ارزش ۵ میلیارد و ۸۸۶ میلیون و ۳۴۰ هزار و ۳۴۴ دلار بوده که نسبت به مدت مشابه، ۲۳ درصد در وزن و ۲.۵ درصد در ارزش افزایش داشته است و واردات کشورمان نیز با ۲ میلیون و ۵۹۳ هزار و ۷۴۱ تن به ارزش ۴ میلیارد و ۳۰۳ میلیون و ۵۸۲ هزار و ۶۶۹ دلار، رشد ۱.۲ درصدی در وزن و ۷.۳ درصدی در ارزش داشته است.

لطیفی خاطر نشان کرد: بر اساس آمارهای رسمی، تراز تجاری کشورمان با ۹ کشور عضو اکو با پیشی گرفتن صادرات به مثبت ۱.۶ میلیارد دلار رسید.

■ **مقاصد اصلی صادرات کالاهای ایرانی به اکو**
سخنگوی کمیسیون توسعه تجارت خانه صمت درباره میزان صادرات به اعضای اکو گفت: ترکیه با خرید ۲ میلیارد و ۷۴۹ میلیون و ۴۹۸ هزار دلار و کاش ۱۰ درصدی، پاکستان با یک میلیارد و ۱۴۰ میلیون و ۱۴۸ هزار دلار و رشد ۶۲ درصدی و افغانستان با ۹۷۵ میلیون و ۵۲۸ هزار دلار و رشد ۴ درصدی، ۳ مقصد نخست صادرات کالاها ایرانی در این مدت بین اعضای اکو بودند.

وی افزود: جمهوری آذربایجان با خرید ۳۰۳ میلیون و ۳۱۵ هزار دلار (کاهش ۲۸ درصدی)، ترکمنستان با ۲۵۱ میلیون و ۱۳۴ هزار دلار (بدون تغییر)، ازبکستان با ۱۸۸ میلیون و ۷۱۶ هزار دلار (رشد ۲۶ درصدی)، تاجیکستان با ۱۳۳ میلیون و ۲۴۵ هزار دلار (رشد ۷۷ درصدی)، قزاقستان با ۱۰۴ میلیون و ۴۱۲ هزار دلار

(رشد ۱۲ درصدی) و قرقیزستان با ۴۰ میلیون و ۳۴۵ هزار دلار (رشد ۲۰ درصدی)، در رتبه‌های بعدی صادرات کالاهای ایرانی در بین اعضای سازمان اکو قرار دارند. لطیفی درباره شریک‌های تجاری ایران در اکو برای تأمین کالاهای مورد نیاز کشورمان توضیح داد: ترکیه به عنوان عضو اکو بیشترین میزان فروش کالا را با ۳ میلیارد و ۷۵۹ میلیون و ۲۷۴ هزار دلار و رشد ۱۷ درصدی داشته است و پس از آن پاکستان با ۳۵۲ میلیون و ۶۴۰ هزار دلار (کاهش ۳۹ درصدی) و ازبکستان با ۵۱ میلیون و ۳۳۸ هزار دلار (رشد ۱۶ درصدی) ۳ میدا نخست واردات کالا به ایران در بین اعضای اکو بودند.

وی افزود: قزاقستان با فروش ۴۲ میلیون و ۸۸۲ هزار دلار (کاهش ۵۱ درصدی)، تاجیکستان با ۲۵ میلیون و ۲۹۷ هزار دلار (کاهش ۶ درصدی)، جمهوری آذربایجان با ۳۰ میلیون و ۳۹۴ هزار دلار (رشد ۲۵ درصدی)، ترکمنستان با ۲۱ میلیون و ۲۶۱ هزار دلار (رشد ۲۴ درصدی)، افغانستان با ۱۵ میلیون و ۲۸۸ هزار دلار (رشد ۳ درصدی) و قرقیزستان با ۳ میلیون و ۹۹۷ هزار دلار (رشد ۲۲ درصدی)، در جایگاه‌های بعدی خرید کالا از بین کشورهای عضو اکو برای ایران در ۷ ماهه امسال به شمار می‌آیند. سخنگوی کمیسیون توسعه تجارت خانه صمت خاطر نشان کرد: از سازمان اکو با وجود قدمت ۴ دهه‌ای و نهادسازی در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی، حمل‌ونقل، دانشگاهی، بانکی و بیمه‌ای، انتظار بیشتری در توسعه اقتصادی بین اعضا و افزایش تجارت و حذف موانع اقتصادی و تجاری باید داشت که تا رسیدن به نقاط مطلوب فاصله زیادی دارد، بنابراین با رجوع اعضا به اهداف این سازمان بویژه تمرکز بر ظرفیت‌های منطقه‌ای می‌توان رشد تجارت، توسعه حمل‌ونقل و تعاملات فرهنگی را با رفع موانع توسعه و اراده دولت‌ها انتظار داشت.

با ابتکار عمل نمایندگان وزارت راه و شهرسازی در دوازدهمین اجلاس وزرای حمل‌ونقل سازمان همکاری اقتصادی اکو در تاشکند، کریدورهای شمال - جنوب هم به بخش کریدورهای خزر اضافه و در پیاپی این اجلاس نیز به آن اشاره و ایران میزبان اجلاس وزرای حمل‌ونقل اکو شد.

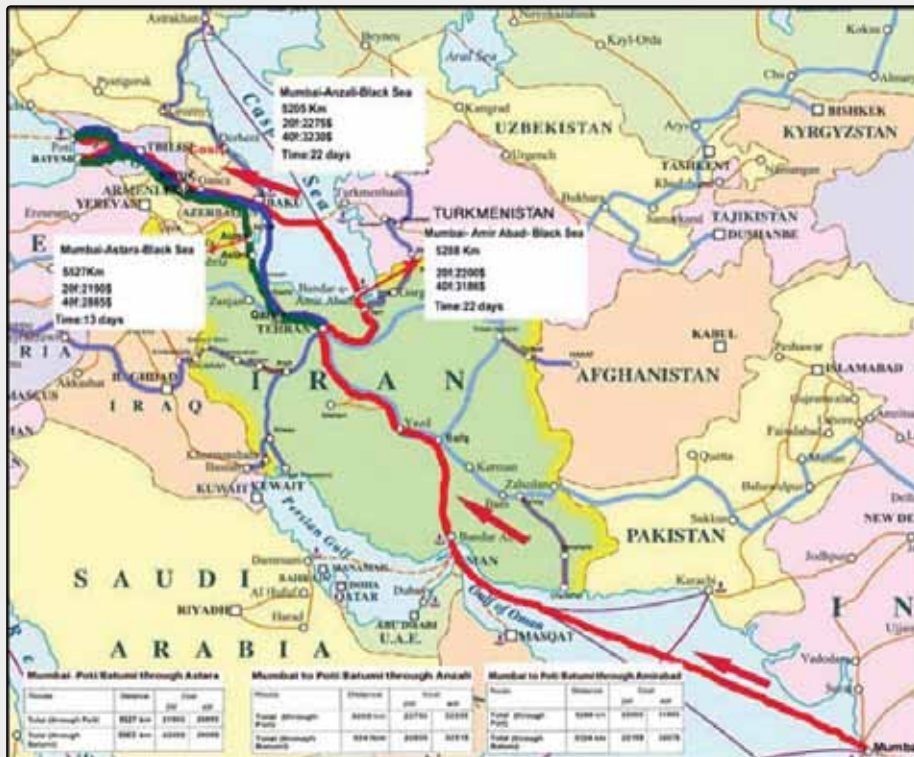
در حاشیه این نشست که با حضور وزرا و نمایندگان وزارتخانه‌های حمل‌ونقلی سازمان همکاری اقتصادی (اکو) برگزار شده بود، دستورالعمل بین‌المللی و برنامه عملیاتی راهگذر حمل‌ونقلی چین به اروپا از مسیر ازبکستان به ترکمنستان و از طریق ایران به ترکیه به امضای وزرا و نمایندگان کشورهای حاضر رسید.

این اجلاس نماینده ایران از وزارت راه و شهرسازی بیان کرد: ایران سرزمینی و فرصت‌های لجستیکی و ترانزیتی و جهت تحقق و تکمیل راهبردهای برنامه‌های اکو در حوزه زنجیره‌های تأمین، تجارت، لجستیک و ترانزیت است و ابتکار «ایران‌راه» برای استفاده کشورها از مسیر، امکانات و ظرفیت‌های ترانزیتی و لجستیکی ایران برای اتصال آسیای میانه به غرب و جنوب طراحی و اعلام شده است. بنا بر این گزارش، در بیانیه پایانی دوازدهمین اجلاس وزرای حمل‌ونقل سازمان همکاری‌های اقتصادی در تاشکند، افزایش همکاری‌های ترانزیتی با ایران مد نظر و مورد اشاره قرار گرفت.

از دیگر نتایج مثبت این اجلاس، انتخاب جمهوری اسلامی ایران به ریاست سیزدهمین اجلاس وزرای حمل‌ونقل سازمان همکاری‌های اقتصادی (اکو) بود که به این ترتیب ایران سال آینده میزبانی اجلاس اکو را بر عهده دارد که یک فرصت تاریخی برای کشورمان در معادلات جهانی در حوزه حمل‌ونقل محسوب می‌شود. ریاست ایران بر سیزدهمین اجلاس اکو با دستاوردهایی همچون ارتقای هر چه بیشتر جایگاه کشورمان و همچنین ایفای نقش، اعمال نظر و تأثیرگذاری بیشتر و جدی‌تر بر موضوع کریدورها همراه خواهد بود.

دوازدهمین اجلاس وزرای حمل‌ونقل سازمان همکاری‌های اقتصادی اکو با حضور معاون حمل‌ونقل و وزیر راه و شهرسازی، دستیار وزیر در امور بین‌الملل و رئیس مرکز سیاست‌های راهبردی وزارت راه و شهرسازی در تاشکند، پایتخت ازبکستان برگزار شد.

در حاشیه این نشست که با حضور وزرا و نمایندگان وزارتخانه‌های حمل و نقلی سازمان همکاری‌های اقتصادی برگزار شد، پروتکل کریدور حمل‌ونقلی چین به اروپا از مسیر ازبکستان، ترکمنستان، ایران و ترکیه به امضای وزرا و نمایندگان کشورهای مذکور رسید. وزیر راه و شهرسازی از امضای تفاهمنامه دالان (کریدور) ازبکستان - ترکمنستان - ایران - ترکیه در دوازدهمین نشست وزرای حمل‌ونقل کشورهای اکو در تاشکند خبر داد. مهرداد بذریاش در صفحه شخصی خود در فضای مجازی نوشت: به لطف خدا در دوازدهمین نشست وزرای حمل‌ونقل اکو در تاشکند تفاهمنامه دالان (کریدور) ازبکستان - ترکمنستان - ایران - ترکیه را نهایی کردیم و به امضا رساندیم. وی تاکید کرد: ایران راه دسترسی عملیاتی آسیای میانه به غرب و جنوب است. بذریاش که ریاست کمیسیون مشترک اقتصادی ایران با کشورهای ازبکستان، ترکمنستان و ترکیه را بر عهده دارد، ادامه داد: همچنین فرصت میزبانی برای اجلاس سال آینده را به دست آوردیم. گفتنی است دوازدهمین اجلاس وزرای حمل و نقل سازمان همکاری‌های اقتصادی اکو با حضور شهریار افندی‌زاده، معاون حمل و نقل وزیر راه و شهرسازی به نمایندگی از وزیر راه و شهرسازی در تاشکند، پایتخت ازبکستان در تاریخ ۱۱ آبان ۱۴۰۲ برگزار شد.

شانزدهمین اجلاس سران سازمان همکاری‌های اقتصادی (اکو) در حالی برگزار شد که تمرکز اغلب کشورهای منطقه بر موضوع فلسطین و جنایات رژیم صهیونیستی بود. با این وجود در این اجلاس تاکید ویژه‌ای بر کریدور شرق - غرب شد. این موضوع حتی در اظهارات سران کشورهای مختلف حاضر در این اجلاس مشهود بود. حجت‌الاسلام والمسلمین سیدابراهیم رئیسی شامگاه پنجشنبه هفته گذشته پس از بازگشت از سفر به ۲ کشور آسیای میانه در سخنانی درباره نتایج و دستاوردهای سفرش به تاجیکستان و ازبکستان تصریح کرد: سفر ما به ازبکستان برای شرکت در اجلاس سران سازمان همکاری‌های اقتصادی بود که سازمان و بستر مهمی برای ارتباط اعضا است. رئیس‌جمهور در ادامه افزود: مهم‌ترین موضوعات مطرح در این اجلاس مساله ترانزیت، تسهیل تجارت و بویژه تجارت درون منطقه‌ای، تسهیل امور گمرکی، مساله قابل توجه محیط زیست، توجه به علم و فناوری‌های نوین و گردشگری بود. اعضا درباره مسائل مطرح شده نظرات متفاوتی داشتند اما تقریباً همه اعضا درباره مزیت‌های مسیر ترانزیتی ایران در اتصال شرق و غرب و شمال و جنوب و محوریت و اهمیت نقش تنظیم‌گری ایران در این زمینه اتفاق نظر داشتند.

■ **کریدور با راهبری ایران**
صدر جباروف، رئیس‌جمهوری قرقیزستان در سخنان خود، همگرایی بر پایه منافع اقتصادی مشترک را عنصر کلیدی در آینده این سازمان برشمرد و حوزه‌های تجارت، حمل‌ونقل، لجستیک، امنیت انرژی و اطلاعات و فناوری ارتباطات را برای موفقیت اکو مهم ارزیابی کرد و خواستار همکاری اعضا در این محورها شد.

الهام علی‌اف، رئیس‌جمهوری باکو نیز در شانزدهمین اجلاس سران کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی، با بیان اینکه ساخت بخش مربوط به آذربایجان در کریدور شمال - جنوب و کریدور شرقی - غربی کامل شده است، گفت: در حال حاضر، در حال کار روی توسعه ظرفیت‌های حمل بار در بخش ریلی این دو کریدور هستیم.

وی با بیان اینکه تمام زیرساخت‌های ترانزیتی و لجستیکی آذربایجان در دسترس اعضای اکو قرار دارد، تصریح کرد که کشورش در ۲۰ سال گذشته، میلیاردها دلار در بخش زیرساخت‌های حمل‌ونقل سرمایه‌گذاری کرده است.

به گفته علی‌اف، کریدور ۷ هزار و ۲۰۰ کیلومتری بین‌المللی شمال - جنوب، هند را از طریق بنادر چابهار و بندرعباس ایران به روسیه و فنلاند متصل می‌کند. شاخه غربی این کریدور از خاک جمهوری باکو عبور می‌کند. بخشی از کریدور میانی شرق به غرب نیز از جمهوری آذربایجان عبور کرده و این کشور را از طریق ارمنستان با گرجستان به ترکیه متصل می‌سازد.

■ **تأکید ازبکستان بر استفاده از کریدور ایران**
شوکت میرضیایف، رئیس‌جمهور ازبکستان هم که میزبان این دوره اجلاس اکو بود، از اعضای سازمان همکاری‌های اقتصادی خواست به توسعه کریدور ازبکستان، ترکمنستان، ایران و ترکیه کمک کنند. وی در این باره تصریح کرد: بیشتر اعضای اکو دسترسی مستقیم به دریا نداشته و کشورهای محصور هستند. به طور همزمان، استفاده کامل از ظرفیت کریدورهای حمل‌ونقل بین‌قاره‌ای که ما را به بازارهای کلیدی در منطقه آسیا و اقیانوسیه، آسیای جنوبی، خاورمیانه و اروپا متصل یا از سرزمین‌های ما عبور می‌کند، بسیار مهم است.

میرضیایف خاطر نشان کرد: در آینده، راهاندازی راه چندمنظوره چین، قرقیزستان و ازبکستان و همین‌طور کریدور ترانس افغان به نفع تمام کشورهای عضو اکو خواهد بود.

■ **موقعیت جغرافیایی برجسته ایران**
کشورمان از موقعیت جغرافیایی برجسته‌ای برخوردار است و امنیت بالا در کنار تنوع مسیرهای دریایی، زمینی و هوایی در کنار موقعیت استراتژیک منطقه‌ای باعث شده که نگاه بسیاری از کشورهای شرقی و غربی را به خود جلب کند و این همان نکته‌ای است که در سخنرانی سران کشورهای عضو اکو هم مورد تاکید قرار گرفت. برنامه دولت سیزدهم در توسعه روابط تجاری و اقتصادی با کشورهای همسایه و منطقه، باعث شده تا برخی موانع در این مسیر برطرف شود و ایران بار دیگر در منطقه غرب مرکز آسیا، مورد توجه تجار و سرمایه‌گذاران کشورهای مختلف قرار بگیرد. پیوستن ایران به سازمان شانگهای و اتحادیه اقتصادی «اوراسیا» هم فرصت‌های بی‌نظیری را در اختیار طرف‌ها قرار داده و ایران مصمم است تمام موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای خود را در کوتاه‌ترین زمان ممکن برطرف کند.

دسترسی به آب‌های آزاد و قرار گرفتن در مسیر ترانزیت کالا، یکی از مهم‌ترین پارامترهای توسعه اقتصادی است؛ چه بسا کشورهای که به سبب قرار گرفتن در مسیر تبادلات تجاری، توانستند رشد خوبی داشته باشند و از سوی دیگر کشورهای که محصور در خشکی هستند و دسترسی به آب‌های آزاد ندارند، با مشکلات عدیده‌ای برای پیوستن به جریان تجارت جهانی مواجه هستند.

با توجه به اینکه طی دهه‌های اخیر به دلیل ضعف سازماندهی سیاسی فضا و مشکلات مدیریتی در دولت قبل، توسعه کریدورها انجام نشد، این دولت اهتمام خود را برای توسعه کریدورها به کار گرفت و این امر از نگاهش